

WASTEWISE-projekti

Suosituksset

laadittu
AAEL & CoPE

WASTEWISE

Johdanto

Perustuen vertailuanalyysiin Slovakian ja Sisilian jätehuoltojärjestelmistä – haasteet, lähestymistavat ja EU-politiikan toimeenpano ([link](#)) – joka toteutettiin Erasmus+ KA210-VET-hankkeessa Waste Wise: Enhancing Governance for Sustainable Waste Management (N. 2024-2-SK01-KA210-VET-000260945), hankekumppanit ovat laatineet joukon suosituksia jätehuoltojärjestelmien tehokkuuden, kestävyys ja hallinnon parantamiseksi osallistuvilla alueilla.

Vertailututkimus sisälsi kyselyihin perustuvan arvioinnin hallintohenkilöstön ja muiden toimijoiden käyttäytymisestä ja tietämyksestä kansallisen ja EU:n jätealan lainsäädännön toimeenpanossa. Tulokset osoittavat, että vaikka ympäristötavoitteiden yleinen tuntemus on korkea, konkreettisten sääntelykehysten ja käytännön sovellusten ymmärrys on edelleen rajallinen. Tämä havainto muodostaa perustan monille alla esitetyille suosituksille, erityisesti hallinnon, hallinnollisen kapasiteetin ja ammatillisen koulutuksen vahvistamiseen liittyen.

Hallinnon, koordinaation ja politiikkajohdonmukaisuuden vahvistaminen

Tehokas jätehuolto edellyttää yhtenäistä hallintoa kaikilla hallinnon tasoilla. Slovakiassa vastuut ovat varsin keskitetyt, mikä johtaa kuntien välisiin suuriin eroihin. Sisiliassa hajautunut hallinto ja epäjohtamukainen alueellisen ja paikallisen tason koordinaatio vaikeuttavat usein EU:n jätepoliittisten tavoitteiden toteutusta.

Kyselyn tulokset osoittavat, että monet paikallis- ja aluehallinnon viranhaltijat eivät täysin ymmärrä omia vastuitaan ja velvoitteitaan EU:n ja kansallisen lainsäädännön näkökulmasta, mikä aiheuttaa viivästyksiä suunnittelussa, raportoinnissa ja säädösten toimeenpanossa.

Näiden haasteiden ratkaisemiseksi molempien alueiden tulisi ottaa käyttöön integroitu hallintomalli EU:n jätedirektiivin (2008/98/EY, muutettuna direktiivillä (EU) 2018/851) mukaisesti.

Hallintojen väliset koordinaatioalustat ja alueelliset jäseurantaelimet voisivat parantaa viestintää, seurantaa ja sääntöjen noudattamista.

Johdonmukainen koulutus julkisille viranomaisille pitäisi liittää näihin uudistuksiin, jotta poliittiset tavoitteet voidaan tehokkaasti muuttaa käytännön toimiksi.

Infrastruktuurin modernisointi ja käsittelykapasiteetin laajentaminen

Siirtymä kohti kiertotaloutta edellyttää riittävää käsittelykapasiteettia ja nykyaikaista infrastruktuuria. Molemmilta alueilta puuttuu kapasiteettia, mikä rajoittaa kierrätystä ja ylläpitää riippuvuutta kaatopaikoista. Slovakian tulisi keskittyä maaseutualueiden keräysjärjestelmien ja kompostoinnin parantamiseen, kun taas Sisilian tulisi saattaa valmiiksi kompostointi- ja mädätyslaitostensa verkosto.

EU:n rahoitusvälineitä, kuten koheesiorahastoa, LIFE-ohjelmaa ja PNRR:ää, tulisi hyödyntää strategisesti EU:n vuoden 2035 kaatopaikkatavoitteen saavuttamiseksi (enintään 10 % yhdyskuntajätteestä). Integroitu alueellinen investointisuunnittelu lisäisi kestävyyttä ja politiikkojen johdonmukaisuutta.

Panostaminen koulutukseen, tietoisuuteen ja sosiaaliseen osallistumiseen

Kansalaisten osallistuminen on ratkaisevaa EU:n tavoitteiden saavuttamiselle. Hallitusten ja kuntien tulisi vahvistaa ympäristökasvatusta ja sisällyttää jäteosaaminen sekä kiertotalouden periaatteet koulujen opetussuunnitelmiin ja ammatilliseen koulutukseen.

Yhteisölähtöiset aloitteet – kuten Zero Waste -koulut, korjauskahvilat ja paikalliset kannustinjärjestelmät – voivat tehokkaasti vaikuttaa käyttäytymiseen ja lisätä kansalaisten osallistumista.

Datanhallinnan, seurannan ja läpinäkyvyyden parantaminen

Tarkka tieto on hyvän hallinnon perusta.

Slovakian ISOH-järjestelmä ja Italian MUD/RENTRI-järjestelmät tulisi tehdä yhteentoimiviksi ja EU:n raportointivaatimusten mukaisiksi.

Digitaalisten jäljitystyökalujen käyttöönotto – kuten jätteen GIS-kartoitus ja QR-koodilla varustetut keräysjärjestelmät – parantaisi läpinäkyvyyttä ja auttaisi seuraamaan edistystä suhteessa EU:n tavoitteisiin.

Edistyminen kohti kiertotaloutta

Jätehuollon on kehityttävä osaksi laajempaa kiertotalouskehystä.

Slovakian kiertotalouden tiekartta (2022) ja Sisilian alueellinen jättesuunnitelma (2024) tulisi toteuttaa pilottihankkeilla keskeisillä aloilla (rakentaminen, biojäte, muovi).

Osallistuminen EU:n aloitteisiin, kuten Circular Cities and Regions Initiative (CCRI), voi nopeuttaa innovaatioita ja edistää alueiden välistä oppimista.

Taloudellisten kannustimien ja työkalujen käyttöönotto ehkäisyyn ja uudelleenkäyttöön

Kiertotalous edellyttää paitsi talteenottoa myös jätteen synnyn ehkäisyä: vähentämistä, suunnittelua, korjausta ja uudelleenkäyttöä. OECD:n analyysin mukaan Italiassa on huomattavaa potentiaalia veromekanismien käytölle.

Yhteiskäyttömallien, korjaus- ja uudelleenkäyttökeskusten sekä uudelleenkäytettävien pakkauksien kannustinjärjestelmien edistäminen tukee tätä muutosta.

On tärkeää huomioida sosiaalinen oikeudenmukaisuus: työkalujen ja palvelujen tulee olla saavutettavia myös haavoittuville tai vähemmistöasemassa oleville ryhmille.

Alueellisen omavaraisuuden ja kattavan infrastruktuurin varmistaminen

Slovakiassa on alueita, joilla yli 50 % yhdyskuntajätteestä päättyy edelleen kaatopaikalle. Italiassa esiintyy vastaavasti huomattavia alueellisia eroja sekä kierrätysasteessa että käsittelylaitosten saatavuudessa.

Politiikan tulisi tukea valtakunnallisia ja alueellisia suunnitelmia, jotka varmistavat riittävän infrastruktuurin yhtenäisillä vähimmäisstandardeilla, vältetään jätehuollon kuormituksen epätasainen jakautuminen alueiden välillä.

Laittoman toiminnan torjuminen jätehuoltosektorilla

Italiassa niin sanottu ecomafia vaikuttaa jätehuoltoketjuun ja heikentää koko järjestelmän toimintaa. Slovakiassa – kuten monissa muissa maissa – tarvitaan vahvempaa valvontaa, ympäristötarkastuksia, avoimuutta ja sanktioita laitonta hylkäämistä, jätteiden laitonta kuljetusta ja kriittisten vaiheiden ”näkymättömäksi tekemistä” vastaan.

Viestinnässä on tärkeää korostaa, että oikeus terveelliseen ympäristöön on myös sosiaalinen ja oikeudellinen perusoikeus, ei pelkkä ”ympäristökysymys”.

Osaamisen kehittäminen ja kansainvälisen yhteistyön vahvistaminen

Kyselyn tulokset osoittavat selkeän tarpeen osaamisen vahvistamiselle viranomaisten keskuudessa, erityisesti EU:n jätesäätelyn ymmärtämisessä ja soveltamisessa.

Koulutusohjelmien tulisi keskittyä sääntelykehysten tulkintaan, dataraportointiin ja sidosryhmäyhteistyöhön.

Kansainvälistä yhteistyötä Erasmus+, Horizon Europe ja Interreg -ohjelmien kautta tulisi laajentaa vertaisoppimisen ja hyvien käytäntöjen siirtämiseksi alueiden välillä, joilla on samankaltaisia hallinnollisia ja sosioekonomisia haasteita.

Tämä näyttöön perustuva lähestymistapa varmistaa, että uudistukset eivät ole vain hyvin suunniteltuja, vaan myös tehokkaasti toteutettuja ja laajan institutionaalisen tuen saaneita.

Älykkäiden taloudellisten ja sääntelyllisten välineiden käyttöönotto

Molempien maiden tulisi laajentaa Pay-As-You-Throw (PAYT) -järjestelmiä ja korottaa kaatopaikkamaksuja ehkäisyn ja kierrätyksen edistämiseksi.

Tuottajavastuun (EPR) vahvistaminen direktiivin (EU) 2018/852 mukaisesti kannustaa yrityksiä ekosuunnitteluun ja uudelleenkäyttöön.

Vihreän siirtymän rahastot voisivat tukea pieniä ja keskisuuria yrityksiä kiertotalousmallien käyttöönotossa ja edistää innovaatioita.

Johtopäätökset

Euroopan vihreän kehityksen ohjelman, kiertotalouden toimintasuunnitelman ja Zero Pollution -strategian tavoitteiden saavuttamiseksi sekä Slovakian että Sisilian on siirryttävä muodollisesta sääntöjen noudattamisesta kohti integroitua ja tietopohjaista hallintoa.

Vahvistamalla hallinnollista kapasiteettia, investoimalla infrastruktuuriin, aktivoimalla kansalaisten osallistumista ja omaksumalla kiertotalouden periaatteet molemmat alueet voivat kehittyä esimerkeiksi kestävästä jätehuollosta ja alueellisesta yhteistyöstä Euroopan unionissa.

Euroopan unionin
osarahoittama

Lisää kysymyksiä?

✉ bohatova.zuzana@gmail.com

🌐 www.wastewise.sk

📷 Wastewise2025

Ota yhteyttä!

